

3. Організація державної служби в Україні: теорія та практика : [навч. посібник] / За заг. ред. М. О. Багмета, В. С. Фуртатова, М. С. Іванова. Миколаїв: МДГУ ім. Петра Могили, 2007. 244 с.

4. Тищенко В. Б. Особливості організації обліку розрахунків з оплати праці в бюджетних установах. *Управління розвитком*. № 12 (152). 2013. С. 73–75.

Саць Любов Володимирівна
Начальник відділу проектної діяльності та міжнародного співробітництва
Володимир-Волинської міської ради

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ ЦІЛЬОВИХ ПРОГРАМ

Досвід практичного застосування програмно-цільового планування, розробки та реалізації місцевих цілевих програм показує, що поки відсутня єдина методологія формування програм. Основна причина полягає у відсутності цілісної методології та загальноприйнятої типової методики розробки та реалізації місцевих цілевих програм.

Цільові програми є найбільш поширеним механізмом фінансування місцевого економічного розвитку, який передбачає здійснення послідовних заходів, спрямованих на підвищення ефективності місцевої економіки загалом або її окремих складових, а також вирішення певних проблем (наприклад, модернізація місцевої економіки, реструктуризація комунальних підприємств, реконструкція інженерних комунікацій, розвиток виробничої інфраструктури, створення сприятливого підприємницького середовища, підвищення інвестиційної привабливості, розвиток житлово-комунального господарства, впровадження енергозберігаючих технологій тощо). Таким чином, реалізація місцевих цілевих програм може призвести до покращення цілого комплексу кількісних та якісних показників місцевого економічного розвитку.

Місцева цільова програма – сукупність взаємопов’язаних завдань і заходів, узгоджених за строками виконання та ресурсним забезпеченням з усіма задіяними виконавцями, спрямованих на розв’язання найактуальніших проблем розвитку міста або окремих галузей економіки чи соціально-культурної сфери міста, реалізація яких здійснюється з використанням коштів місцевого бюджету, обласних бюджетів, бюджету АР Крим, державного бюджету та інших залучених коштів [1].

Місцеві цільові програми — механізм планування та управління місцевим розвитком, що в тій чи іншій формі застосовується у більшості міст світу (в міжнародній практиці більше відомий як територіальні та галузеві стратегії розвитку). Особливістю застосування цього механізму є те, що місцеві цільові програми дають змогу не тільки планувати відповідні видатки місцевих бюджетів, а й залучати додаткове фінансування у вигляді цільових трансфертів з державного бюджету надходжень у рамках державно-приватного партнерства чи концесії, інвестицій, кредитів тощо, у такий спосіб збільшуючи дохідну частину міського бюджету.

Міські цільові програми є одним з основних інструментів реалізації стратегії соціально-економічного розвитку міста та засобом розв’язання певної місцевої проблеми, що потребує координації дій декількох зацікавлених суб’єктів (центральної, регіональної та місцевої органів влади, місцевих підприємств, установ та організацій).

Серед основних переваг місцевих цільових програм, у порівнянні з іншими механізмами фінансування місцевого економічного розвитку, слід відзначити можливість забезпечити значну концентрацію ресурсів для вирішення певної проблеми місцевого економічного розвитку (принцип «мета – ресурси – результат»), просторову інтеграцію (принцип об’єднання зусиль розрізаних суб’єктів-представників як публічного, так і приватного секторів), а також мультиплікацію результату (принцип відтворення ресурсної бази) [2, с.24].

Водночас, при розробці та реалізації місцевих цільових програм потрібно брати до уваги певні обмеження та можливі негативні наслідки, наприклад:

- реалізація окремих програм (наприклад, щодо створення нових або розширення існуючих підприємств) може призвести до збільшення навантаження на місцеву інфраструктуру, що призводитиме до її виснаження, а згодом – до необхідності збільшення бюджетних видатків на її утримання;
- розвиток нових підприємств, створених за результатами реалізації програм, може мати негативні наслідки для довкілля, зокрема через зростання атмосферних та інших викидів;
- надання в межах реалізації програм підтримки окремим підприємствам або галузям призводитиме до намагань поширити ці заходи на інші сегменти місцевої економіки, що розпорозуватиме фінансові та інші ресурси й знижуватиме ефект від реалізації програми;
- реалізація програм щодо розвитку окремих частин міста може мати наслідком зростання цін на нерухомість у відповідних районах, що приносить вигоди її власникам, але збільшує витрати орендарів.

Таким чином, при вирішенні питання про доцільність розроблення та реалізації місцевої цільової програми потрібно враховувати, як вона вплине на місцевий бюджет, стан ринку праці, конкурентні позиції місцевого бізнесу порівняно з іншими юрисдикціями, розподіл витрат і вигод між споживачами та виробниками тощо. У цьому сенсі місцева цільова програма, до певної міри, є формою суспільного консенсусу щодо пріоритетності розвитку тієї чи іншої галузі місцевої економіки або груп місцевих підприємств.

Місцеві цільові програми можуть бути поточними (як правило, реалізуються протягом одного-двох років) та перспективними (охоплюють тривалий часовий проміжок – зазвичай більше трьох років), комплексними (економічного і соціального розвитку території, реалізуються одразу в декількох секторах місцевої економіки, а також у суміжних сферах) та спеціалізованими (за галузевою ознакою, за проблемою). У практиці планування місцевого економічного розвитку одночасно розробляються і реалізуються різні за тривалістю, спрямуванням і спеціалізацією програми, що дозволяє забезпечити

збалансований розвиток економіки міста, а також вирішувати різноманітні завдання сталого розвитку.

За своєю спрямованістю місцеві цільові програми поділяються на [3]:

- економічні, спрямовані на розв'язання комплексних галузевих і міжгалузевих проблем виробництва, підвищення його ефективності та якісних характеристик, забезпечення ресурсозбереження, створення нових виробництв, розвиток виробничої кооперації;

- наукові, метою яких є забезпечення виконання фундаментальних досліджень у галузі природничих, суспільних і технічних наук;

- науково-технічні, що розробляються для розв'язання найважливіших науково-технічних проблем, створення принципово нових технологій, засобів виробництва, матеріалів, іншої наукоємної та конкурентоспроможної продукції;

- соціальні, що передбачають розв'язання проблем підвищення рівня та якості життя, посилення соціального захисту населення, поліпшення умов праці, розвиток охорони здоров'я та освіти;

- національно-культурні, спрямовані на розв'язання проблем національно-культурного розвитку, збереження національно-культурної спадщини, задоволення інтелектуальних та духовних потреб людини;

- екологічні, метою яких є здійснення загальнорегіональних природоохоронних заходів, запобігання катастрофам екологічного характеру та ліквідація їх наслідків;

- правоохоронні, спрямовані на забезпечення правоохоронної діяльності, боротьби зі злочинністю та регіональної безпеки.

Місцеві цільові програми можуть бути спрямовані і на розв'язання інших проблем.

Таким чином, кожна місцева цільова програма повинна відображати особливості економіки відповідного міста, а також специфічні завдання щодо формування найсприятливіших умов для місцевого економічного розвитку. Щоб місцеві цільові програми були дієвим і ефективним механізмом місцевого економічного розвитку, вони повинні узгоджуватися зі стратегією

соціально-економічного розвитку міста, містити досяжні цілі, а також мати відповідне фінансове, матеріально-технічне, організаційне та інше забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Основи розробки місцевих цільових програм. Посібник для держслужбовців. Сімферополь: Євпаторійський центр регіонального розвитку, Український інститут публічної політики, Кримський центр ППК. 2011. 91 с.

2. Джерела та механізми фінансування місцевого економічного розвитку. навчальний посібник. Київ : Центр громадської експертизи, Проект «Місцевий економічний розвиток міст України», 2013. 176 с.

3. Положення про порядок формування та затвердження регіональних цільових програм. Затверджене розпорядженням Дніпропетровської ОДА від 03.09.2002р. №303-р. URL: <http://www.uazakon.com/document/spart07/inx07760.htm>.

Семирко Володимир Богданович
Заступник начальника відділу освіти Байковецької сільської ради
Квасниця Оксана Василівна
К.е.н, доцент кафедри фінансів ім.С.І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ

Успішне формування та розвиток місцевого самоврядування передбачає вивчення та критичне розуміння досвіду країн світового співтовариства.

У більшості економічно розвинених країн існувала тристороння система територіального соціально-економічного розвитку. Разом з центральними органами влади в управлінській діяльності беруть участь великі регіональні та місцеві територіальні структури [1].